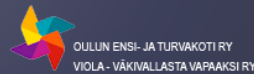

VAINON UHRIN HOITO JA KUNTOUTUS

VARJO-hankkeen seminaari
10.02.2015 Säätytalo
Riitta Hannus
hanketyöntekijä, psykoterapeutti

WORKSHOPIN SISÄLTÖ

1. Vakauttava työote
2. Uhrin toiminnalliset ja kognitiiviset selviytymiskeinot
3. Vanhemman ja lapsen välinen vuorovaikutteinen hoito

VAKAUTTAVA TYÖOTE

Vakauttava työote on erittäin toimiva kaikessa väkivaltatyössä, koska asiakkaat ovat pääsääntöisesti traumatisoituneita ja työntekijät sijaistraumatisoituneita, minkä lisäksi (luonnollisestikin) kantavat mukanaan myös omaa elämänhistoriaansa.

Vakauttava näkökulma kaikkeen:

- asiakastyö
- rakenteet
- työntekijän jaksaminen

(Sijais)traumatisoitumisen oireet liittyvät mm.

- vireystilan hallitsemattomiin ja liiallisiin muutoksiin sekä
- integroimattoman traumamateriaalin tunkeutuvuuteen ja/tai välttämiseen

VAINON VAIKUTUKSIA UHRISSA (1.)

Muutokset säätelyssä

- tunteiden säätelyvaikeudet
- yli- tai alireagoiminen vaaraan
- itsetuhoiset ajatukset ja teot
- seksuaalinen turtuneisuus tai yliaktiivisuus

Huomio- ja keskittymiskyvyn muutokset

- unohtelu
- vaikeus keskittyä mihinkään
- "aikaa katoaa"
- omaan maailmaan vajoaminen
- oma itse tuntuu ajoittain vieraalta

Muutokset ajattelussa

- olen huono, arvoton, ...
- olen syyllinen ja vastuussa vainosta
- häpeä vainosta
- vainon vähättely
- "kukaan ei voi ymmärtää tilannettani"
- epätoivo ja toivottomuus

VAINON VAIKUTUKSIA UHRISSA (2.)

Muutokset ajattelussa suhteessa vainoajaan

- omaksuu vainoajan ajatuksia
- alkaa ihannoida vainoajaa
- alkaa haaveilla vainoajan vahingoittamisesta

Muutokset suhteessa muihin ihmisiin

- vaikeudet luottaa kehenkään
- päätyminen toistuvasti itselle vahingollisiin ihmissuhteisiin
- eristäytyminen ihmissuhteista

Kehon reagointi

- ruuansulatusvaivat
- selittämättömät kivut
- erilaisia sydän- ja keuhko-oireita
- univaikeudet

RIITTA HANNUS 2015

7

LIIAN VÄHÄN PELKOJA / LIIAN PALJON PELKOJA

- Pelko on tunne, mikä sisältää yllykkeen toimia, esimerkiksi vaara-tilanteissa suojautua tai paeta
- Liiallinen pelko lamauttaa tai aiheuttaa sen kaltaista ylivireyttä, mikä heikentää elämänlaatua ja on uhka fyysiselle terveydelle.
- Liiallinen pelko voi myös aiheuttaa ylireagointia ja ylisuojautumista
- Eli kysymys: "Mitä sinun pelolle kuuluu tänään?" on hyvin adekvaatti kysymys vainon uhrille!

RIITTA HANNUS 2015

8

VAKAUTUS = SIETOIKKUNASSA PYSYMINEN JA / TAI SIIHEN PALAUTUMINEN

EHKÄISEE:

- "Pahaa oloa"
- Suojattomuutta
- Väkivaltaa
- Traumatisoitumista
- Sijaistraumatisoitumista
- ...

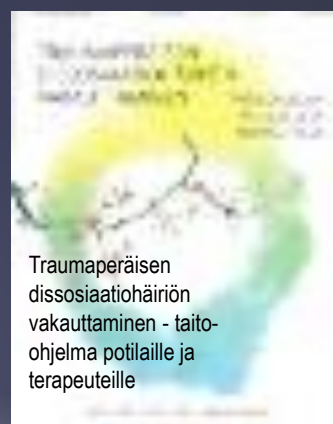
-hanke (2012-17)

RIITTA HANNUS 2015

9

TEORIAA JA KÄYTÄNNÖN HARJOITUKSIA VAKAUTTAMISEEN (WWW.TRAUMATERAPIAKESKUS.COM)

RIITTA HANNUS 2015

10

Leipää Lämpöä Lepoa

RIITTA HANNUS 2015

11

VAINOTUN VAKAUTTAMINEN

- Jos vaino jatkuu, vakauttaminen on haastavaa, koska lähdetään ikään kuin toimimaan kehon ja mielen luonnollisia reaktioita vastaan.
- Keskeistä on löytää keinoja, joiden avulla elimistö saa ikään kuin hengähdystaukoja ylivireystiloihin.
- Jos ongelmana alivireydet, vireystilan nostatus jo suojautumisen kannaltakin tarpeen
- Kuntoutumisen kannalta on oleellista, että ”ei-niin-toimivat” selviytymiskeinot saataisiin vähittäin korvattua toimivimmilla tavoilla.

RIITTA HANNUS 2015

12

UHRIN TOIMINNALLISET JA KOGNITIIVISET SELVIITYMISKEINOT

Stressaava tapahtuma

Selviytymiskeinot (yrityksiä
selviytyä ylivoimaisesta)

Emotionaaliset ongelmat

UHRIN TOIMINNALLISET SELVIITYMISKEINOT (1)

(Häkkinen-Nyholm 2008)

1. Mukana reagointi

- mm. pyrkimys keskustella vainoajan kanssa
- > kiihdyttää vainoamista

2. Vastaa reagointi

- uhata vahingoittaa vainoajaa tai itseään
- > osoittavat vainoajalle hänen tärkeytensä uhrin elämässä ja lisäävät vainoajan subjektiivista riskiä kasvojensa menettämisestä
- > altistaa väkivallanteoille

3. Sisäänpäin reagointi

- mm. kieltäminen ja pähteiden käyttö

RIITTA HANNUS 2015

-hanke (2012-17)

15

UHRIN TOIMINNALLISET SELVIITYMISKEINOT (2)

(Häkkinen-Nyholm 2008)

4. Poispäin reagointi

- mm. puhelinnumeron ja osoitteen salaaminen
- > toimivimmat taktiikat: tekevät vainoamiset vaikeampaa, eivätkä tuota vainoajalle positiivista vahvistamista
- tuottavat paljon vaivaa uhrille

5. Ulospäin reagointi

- mm. poliisille ilmoittaminen, lähestymiskiellon hakeminen
- > vähentää väkivaltaista käyttäytymistä ja lähestymiskielto lopettaa vainon noin 60%issa tapauksista

Lähteet: Spizberg & Cubach 2007, Sheridan ym. 2003, Häkkinen ym. 2003, Dovelius ym. 2006, Logan ym. 2002

RIITTA HANNUS 2015

-hanke (2012-17)

16

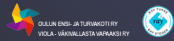

UHRIN KOGNITIIVISET SELVIITYMISKEINOT

”Vainon uhrin hoidon ja kuntoutuksen keskeinen tavoite on, että uhri kykenisi elämään mahdollisimman täysipainoista elämää riippumatta siitä, jatkuuko vaino vai ei!”

-hanke (2012-17)

RIITTA HANNUS 2015

17

Kaltoinkohtelu

Itsesyytökset, katastrofi-ajattelu,
murehtiminen

Lisäävät masennus-, ahdistus- ja
traumaperäisiä oireita

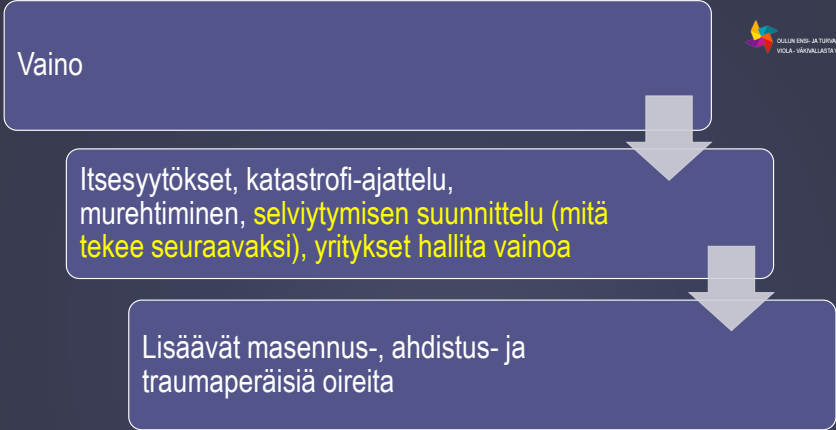

-hanke (2012-17)

RIITTA HANNUS 2015

18

Vaino

Itsesyytökset, katastrofi-ajattelu, murehtiminen, selviytymisen suunnittelu (mitä tekee seuraavaksi), yritykset hallita vainoa

Lisäävät masennus-, ahdistus- ja traumaperäisiä oireita

Kraaij, Vivian ym. 2007: The Role of Cognitive Coping in Female Victims of Stalking

RIITTA HANNUS 2015

19

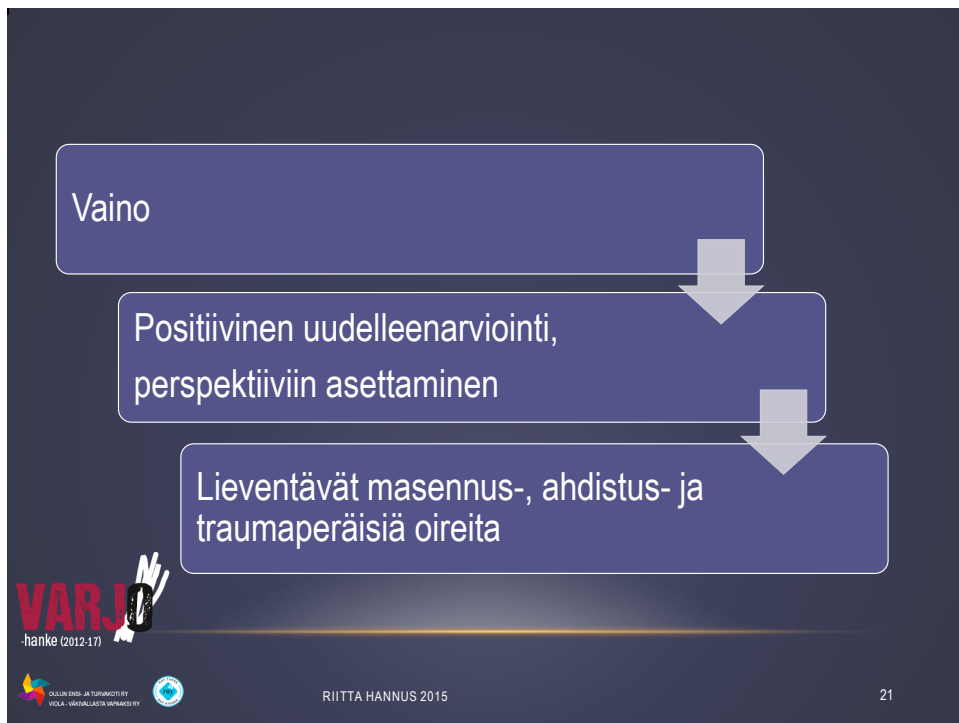
VARJO
-hanke (2012-17)

OLEN ENNÄ - JA TURVAVOTIT
VOILA - VÄKIVALASTA VAIKKAMISEN

Ajattelutavan ”muuttaminen” vainon hallinnasta tai sen loppumisen unelmoinnista siihen, että vaino on kuin vakava sairaus - ehkä jopa krooninen sairaus – minkä kanssa voi elää ja silti nauttia elämästään!!

Unohtamatta kuitenkaan vainon ”hoitokeinoja” eli rajoista ja turvallisuudesta huolehtimista.

Myös työntekijänä kestettävä se, että aina ei löydy keinoja saada vainoa täysin loppumaan.

AJATTELUTAVAN ”MUUTTAMISEN” KEINOJA

- Terapeuttiset: erilaiset kognitiiviset tekniikat yhdistettynä kehotietoisuuteen, EMDR
- Osallisuus
- **Vertaistuki**
- Toiminnalliset ja luovat menetelmät
- Mitä muuta??

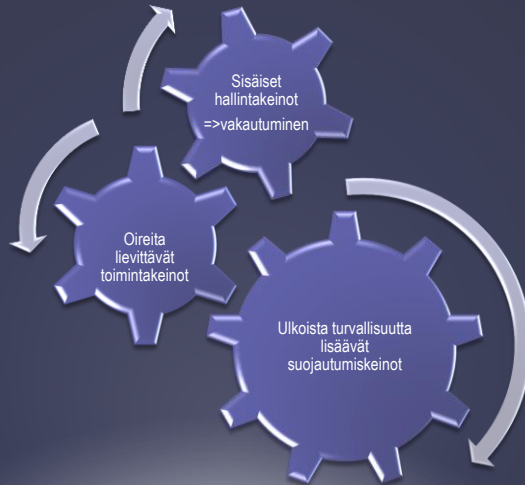
VARJO
-hanke (2012-17)

OLLIN ENSI- JA TURVAKOTI RY
VIOVA- VÄKIVALLASTA VAPAAKSI RY

RIITTA HANNUS 2015

22

UHRIN KUNTOUTUMINEN

VARJO
hanke (2012-17)

RIITTA HANNUS 2015

23

VANHEMMAN JA LAPSEN VÄLINEN VUOROVAIKUTTEINEN HOITO

DDP-TERAPIA

- Vuorovaikutteinen kehityspsykoterapia (Dyadic Developmental Psychotherapy)
- Oppi-isät: Daniel A. Hughes & Arthur Becker-Weidman
- Kehitetty vaikeasti traumatisoituneiden sijoitettujen lasten ja heidän sijaisvanhempiansa hoidoksi

RIITTA HANNUS 2015

25

TÄRKEITÄ TEKIJÖITÄ DDP-TERAPIASSA

- Hoitajan mielentila suhteessa kiintymykseen
- Hänen reflektiivinen toimintakykynsä
- Hänen sitoutuneisuutensa
- Hänen oivalluskykynsä
- Hänen herkkyytensä

Arthur Becker-Weidman (2013)

RIITTA HANNUS 2015

26

PACE JA PLACE

- PACE= Playful, Accepting, Curious, Empathic (leikkisä, hyväksyvä, utelias, empaattinen)
- PLACE= Playful, Loving, Accepting, Curious, Empathic (leikkisä, rakastava, hyväksyvä, utelias, empaattinen)

Arthur Becker-Weidman (2013)

RIITTA HANNUS 2015

27

PACE- SUHTAUTUMISTAPA

- terapeutti määrää hoidon tahdin olemalla tarpeen mukaan leikkisä, hyväksyvä, utelias ja empaattinen
- empatian ja leikkisyyden avulla säädellään emootioita
- PACE mahdollista positiivisten intersubjektivisten kokemusten muodostumisen
- hyväksyvä ja utelias suhtautuminen edistää reflektiivistä asennetta, mikä mahdollistaa asioiden uudenlaisen jäsentämisen

Arthur Becker-Weidman (2013)

RIITTA HANNUS 2015

28

PLACE- SUHTAUTUMISTAPA

- Vanhempi luo parantavan ympäristön olemalla leikkisä, rakastava, hyväksyvä, utelias ja empaattinen lasta kohtaan.

Arthur Becker-Weidman (2013)

RIITTA HANNUS 2015

29

DDP:N SOVELTAMINEN VAINOTTUJEN PERHEIDEN KUNTOUTUKSESSA

- Sekä vanhempi että lapsi saattavat olla traumatisoituneita ja/tai heidän elämäntilanteensa ei ole turvallinen
- Tavoitteiksi muodostumassa:
  - vanhemman vakautuminen, mikä mahdollistaa DDP-taitojen oppimisen, mikä mahdollistaa vanhemmuuden vahvistumisen
  - arkisten konfliktitilanteiden ratkominen turallisessa ympäristössä
  - lapsen traumojen käsittely hänelle turallisessa kiintymyssuhteessa vanhemman voimavarojen mukaisesti
  - lapsen ja vanhemman välisen kiintymyssuhteen rakentuminen turallisemmaksi

RIITTA HANNUS 2015

30

TAPAAMISISSA KÄSITELTYJÄ TEEMOJA

- Pelko äidin puolesta
- Kiusatuksi tuleminen koulussa keskittymisvaikeuksien vuoksi
- Äidin ylihuolehtivuus
- Äidin uusi miesystävä
- Isä-sanan käyttö
- Biologisen isän ikävä
- Lapsen vastuunotto perheestä
- Lapsen aggressiot ja kontrollointi (äitiä kohtaan)

RIITTA HANNUS 2015

31

”Toisen ihmisen tuskan ymmärtäminen ei ole sama asia kuin sen kokeminen. Auttamiseen tarvitaan ymmärrystä, mutta tuskan kokeminen voi estää auttamisen.” Rothschild (2010)

RIITTA HANNUS 2015

32

KYSYMYKSIÄ TYÖRYHMÄLLE

- Mitkä asiat mietittävät vainon uhrin hoidossa ja kuntoutuksessa?
- Mihin VARJO-hankkeessa kannattaisi vielä syventyä?